

Yara Suomi Oy
PL 900
00181 Helsinki

Arviointiselostus ja kirjeenne 6.5.2009

YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTISELOSTUS, 220 KILOVOLTIN VOIMAJOHTO PELKOSENNIEMI - SAVUKOSKI - SOKLI

JOHDANTO

Soklin kaivoshankkeeseen liittyvän voimajohdon ympäristövaikutukset oli ensin tarkoitus käsitellä kaivoksen ympäristövaikutusten arviointimenettelyn yhteydessä. Tätä tarkoitusta varten YARA Suomi Oy täydensi kaivoksen yva-ohjelmaa siten, että Lapin ympäristökeskus antoi 23.12.2008 lausunnon kaivoksen yva-ohjelman täydennyksestä. Alkuvuodesta 2009 varmistui, että voimajohdon jännitteen tulee olla 220 kV eli 110 kV ei riitä ja että kaivoksen yva-selostuksen aikatauluun voi olla vaikea yhdistää voimajohdon osuutta. Näin ollen voimajohdosta, kaivoksesta ja rautatiestä on kaikista oma yva-selostuksensa.

HANKETIEDOT JA YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIMENETTELÄ

Hanke

Soklin kaivoshankkeeseen liittyvä 220 kilovoltin voimajohto välillä
Pelkosenniemi – Savukoski - Sokli

Hankkeesta vastaava

Yara Suomi Oy
PL 900
00181 Helsinki
Yhteyshenkilö: Anneli Salonen (puh. 010 215 2556,
sähköposti anneli.salonen@yara.com)

YVA-konsultti

Pöyry Environment Oy
PL 20
90571 Oulu
Yhteyshenkilö: Lasse Rantala (puh. 010 332 8253,
sähköposti: lasse.rantala@poyry.com)

Yhteysviranomainen

Lapin ympäristökeskus
Hallituskatu 5 C/PL 8060
96101 Rovaniemi
Yhteyshenkilö: Leena Ruokanen (puh. 040 738 6840,
sähköposti: leena.ruokanen@ymparisto.fi)

Ympäristövaikutusten arviointimenettely

Hankkeesta vastaava on arvioinut hankkeen ympäristövaikutukset arviointiohjelman ja siitä saamansa yhteysviranomaisen lausunnon pohjalta sekä koonnut arvioinnin tulokset ympäristövaikutusten arviointiselostukseen. Yhteysviranomainen antaa lausuntonsa arviointiselostuksesta ja sen riittävyydestä.

YVA-menettely päättyy, kun yhteysviranomainen toimittaa lausuntonsa arviointiselostuksesta ja muiden kannanotot hankkeesta vastaavalle.

Voimajohdon ympäristövaikutusten arviointimenettelyn tarve määräytyy ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun valtioneuvoston asetuksen (yva-asetus, 713/2006) 6 §:n hankeluettelon kohdan 8 c) perusteella; energian siirto, vähintään 220 kV:n maanpäälliset voimajohdot, joiden pituus on yli 40 kilometriä. Yva-asetus perustuu lakiin ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (yva-laki, 468/1994, muutos 458/2006).

Hankkeen toteuttamista varten tarvittaviin lupahakemuksiin liitetään ympäristövaikutusten arviointiselostus ja yhteysviranomaisen siitä antama lausunto. Lupapäätöksestä on käytävä ilmi, miten arviointiselostus ja siitä annettu yhteysviranomaisen lausunto on otettu huomioon.

Hanke, sen sijainti sekä esitetyt toteutusvaihtoehdot

Yara Suomi Oy suunnittelee kaivoksen avaamista Savukosken Sokliin. Suunniteltu toiminta käsittää pääasiallisesti fosforimalmien hyödyntämisen avolouhintana Soklin karbonaattimassiivin pintaosasta. Voimajohdon tarkoituksena on turvata Soklin kaivostoiminnan edellyttämä energiatarve. Kaivoksen toimintojen tarvitsemaksi tehoksi on arvioitu noin 35 MW. 220 kV:n voimajohdolla voidaan turvata noin 60 MW:n kapasiteetti. 220 kV:n voimajohdon on tarkoitus sijoittua välille Pelkosenniemi–Savukoski–Sokli ja se alkaa Pelkosenniemellä Kitisellä sijaitsevalta Kokkosnivan voimalaitokselta. Suunnitellun voimajohdon yhteispituus on noin 125 km ja se sijoittuu Savukosken ja Pelkosenniemen kuntien alueelle. Johtoreitti sijoittuu alkuosaltaan olemassa olevan johtoreitin viereen ja uusi johtoreitti tulee välille Pelkosenniemen kirkonkylän pohjoispuoli – Sokli. Harustetut voimajohtopylväät ovat metallia ja niiden korkeus on arviolta 18-23 metriä. Joissain tapauksissa voi olla vapaasti seisovia 40 metriä korkeita pylväitä. Pylväiden väli vaihtelee yleensä 200 – 330 metrin välillä. Soklin kaivosalueelle tulee uusi sähköasema ja Kokkosnivan sähköasemalle tehdään uusia rakenteita liittymispistettä varten.

Vaihtoehto VE1: Voimajohto hyödyntää olemassa olevien voimalinjojen maastokäytävää Kokkosnivan ja Pelkosenniemen välillä. Voimajohto ylittää Kitisenjoen noin 200 m olemassa olevan maantiesillan pohjoispuolelta. VE1 ylittää Kupittajan pohjavesialueen Pelkosenniemen kunnan päävedenottamon pohjoispuolelta. Linjaus kulkee Pelkosenniemi-Savukoski -maantien vieressä noin 7 km. Sen jälkeen voimajohto kulkee maantien suuntaisesti, mutta kauempana tiestä. Lunkaus kierretään

länsi- ja pohjoispuolelta. Linja ylittää Kemijoen Savukosken pohjoispuolella Kivitsokanpalossa ja Värriöjoen Kokkohaudanviidan kohdalla Martin kylän itäpuolella. Voimajohtoreitti etenee Mutajärvenselän ja Martti-Tulppio -tien välimaastossa, maantien ja Leukkuhamaranvaaran välistä, ylittää Ruuvaajan ja kääntyy idän suuntaan Sotatuntureiden välistä kohti Soklia.

Alavaihtoehto VE1.1: Voimajohto tekee päävaihtoehdosta poikkeaman Pelkosenniemenellä Kupittajan pohjavesialueen kohdalla ja sen jälkeen, yhteensä noin 8,5 km, ylittäen Kupittajan pohjavesialueen vedenottamon eteläpuolelta. Linjaus seuraa nykyisten 45/20 kV:n voimajohtojen maastokäytävää noin 7 km, kunnes yhtyy päävaihtoehdon VE1 reitille. VE1.1 sivuaa Kemihaaran soiden suojelualuetta sen pohjoisreunalta.

Alavaihtoehdot VE1.3 ja VE1.4: Vaihtoehdot käsittävät rautatielinjauksen mukaan tuomat reittimuutokset Savukosken pohjoispuolella, Kemijoen itäpuolella suunnilleen Martin kylän kohdalla. VE1.3 myötäilee rautatien vaihtoehdon VE2 linjausta ennen Kivitsokanpaloa lähes Värriöjoelle asti noin 19 km. VE1.4 puolestaan myötäilee ratalinjausta Martin koillispuolelta Kaivamalaaksonselästä Murharovaan noin 17 km pituudelta.

Alavaihtoehto VE1.5: Vaihtoehdotoinen reitti kiertää Martin kylän länsi- ja pohjoispuolelta ja kulkee noin 56 km matkan Kemijoen länsipuolella, kun muut vaihtoehdot sijoittuvat Kemijoen itäpuolelle. VE1.5 palaa päävaihtoehdon VE1 reitille Ruuvaajan pohjoispuolella.

Vaihtoehto 0. Voimajohdon rakentamatta jättäminen.

Liittyminen muihin hankkeisiin

Soklin kaivoksen, voimajohdon ja rautatien vaikutukset arvioidaan erillisissä yva-menettelyissä. Rautatien (VE 2) ja voimajohdon yhteisvaikutukset arvioidaan voimajohdon yva-menettelyssä. Kaivosalueeseen kohdistuvat vaikutukset arvioidaan kaikkien hankkeiden osalta kaivoksen yva-menettelyssä. Kaikkien kolmen hankkeen yhteisvaikutukset on tarkoitus esittää kaivoksen yva-selostuksessa.

Tieyhteys Savukoskelta Sokliin on olemassa, mutta tien loppuosa vaatii kunnostusta. Tiesuunnitelman tarvetta samoin kuin mahdollista hankkeiden yhteensovittamisen tarvetta ei ole esitetty.

Arviointimenettelyn sovittaminen yhteen muiden lakien mukaisiin menettelyihin

Itä-Lapin maakuntakaavan muuttaminen maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) mukaisella kaavoitusmenettelyllä Soklin hankkeiden vuoksi on ollut vireillä samanaikaisesti yva-menettelyiden kanssa. Maakuntakaavaehdotus asetetaan nähtäville, kun yhteysviranomainen on antanut lausuntonsa yva-selostusten riittävytydestä.

Luonnonsuojelulain (1096/1996) mukainen Natura-arviointi on tehty tässä voimajohdon yva-menettelyssä Luiron soiden (FI1300904) ja Kemihaaran soiden (FI1300907) Natura 2000 -alueiden osalta. Muut

korkeintaan viiden kilometrin etäisyydellä voimajohdosta sijaitsevat Natura 2000 -verkostoon kuuluvat alueet on esitelty, mutta Natura tarveharkintaa niistä ei ole esitetty. Alueet ovat verkostossa luontodirektiivin perusteella, joten voimajohdosta ei ilmeisesti aiheudu niille vaikutuksia.

ARVIOINTIOHJELMASTA TIEDOTTAMINEN JA KUULEMINEN

Yara Suomi Oy on toimittanut 11.5.2009 Soklin 220 kV:n voimajohdon ympäristövaikutusten arviointiselostuksen Lapin ympäristökeskukselle. Voimajohtohankkeen ympäristövaikutusten arviointiselostus ja sitä koskeva kuulutus on asetettu nähtäville Savukosken ja Pelkosenniemen kunnanvirastossa sekä Lapin ympäristökeskuksessa 14.5.2009 alkaen koko arviointimenettelyn ajaksi. Arviointiselostusta koskeva kuulutus on julkaistu Lapin Kansassa 14.5.2009 ja Kotikymppissä 14.5.2009. Sähköinen kuulutus ja arviointiselostus on julkaistu internetissä osoitteessa www.ymparisto.fi hakupolkuna: Alueelliset ympäristökeskukset > Lappi > Ympäristönsuojelu > Ympäristövaikutusten arviointi YVA ja SOVA > Vireillä olevat YVA-hankkeet > Soklin voimajohto. Arviointiohjelmaan on voinut tutustua myös Savukosken pääkirjastossa, Korvatunturin sivukirjastossa ja Pelkosenniemen kunnankirjastossa. Virallinen nähtävillä oloaika oli 14.5.–30.6.2009, jona aikana lausunnot ja mielipiteet tuli toimittaa ympäristökeskukseen.

Lapin ympäristökeskus on pyytänyt lausuntoa arviointiselostuksesta Savukosken ja Pelkosenniemen kunnilta, Pelkosenniemen-Savukosken kansanterveystyön kuntayhtymältä, Ratahallintokeskukselta, Lapin liitolta, Lapin lääninhallituksen sosiaali- ja terveysosastolta, Lapin TE-keskukselta, Metsähallitukselta (Metsätalous, Kemijärvi), Metsähallitukselta (Luontopalvelut, Rovaniemi), Tiehallinnolta (Lapin tiepiiri), Lapin rajavartiostolta, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitokselta, Museovirastolta, Lapin maakuntamuseolta, Turvatekniikan keskukselta, Paliskuntain yhdistykseltä, Kemin-Sompion paliskunnalta, Pohjois-Sallan paliskunnalta, Oraniemen paliskunnalta, Pyhä-Kallion paliskunnalta, Sallan paliskunnalta, Hirvasniemen paliskunnalta, Lapin luonnonsuojelupiiriltä ja Sompion luonnonsuojeluyhdistykseltä.

Hankkeesta on järjestetty yleisötilaisuudet Martin lomakeitaalla ja Luontokeskus Korvatunturilla 18.5.2009 sekä Pelkosenniemen kunnanvirastolla 19.5.2009. Tilaisuuksissa käsiteltiin myös kaivoksen ja rautatien YVA-selostuksia. Tilaisuuksissa oli paikalla yleisöä noin 20 henkilöä/tilaisuus.

LAUSUNNOT JA MIELIPITEET

Arviointiselostuksesta on annettu yhteensä 21 lausuntoa ja 56 mielipidetä. Useissa mielipiteissä on useita allekirjoittajia. Arviointiselostuksesta annetut alkuperäiset lausunnot ja mielipiteet säilytetään Lapin ympäristökeskuksessa. Kopiot lausunnoista ja mielipiteistä on toimitettu hankkeesta vastaavalle. Seuraavassa esitetään yhteenveto kannanotoista.

Lausunnot

1. Savukosken kunnanhallitus

Savukosken kunta ei näe voimajohdon YVA-selostuksessa huomautettavaa. Selostus on sisällöltään riittävä. Voimajohdon vaikutukset poroelinkeinoon, ihmisten viihtyvyyteen sekä maisemaan on mahdollisuuksien mukaan huomioitava. Voimajohto on myös linjattava maastoon niin, että sen vaikutus ympäristön puhtauteen on mahdollisimman pieni. Johtolinjauksessa on otettava huomioon vaikutukset metsätalouteen sekä maanomistusolot. Voimalinja tulisi mahdollisuuksien mukaan ohjata kulkemaan valtionmaiden kautta, näin turvattaisiin parhaiten yksityisten maan- ja metsänomistajien oikeudet. Nykyisillä sähkön kulutusmäärillä Savukosken kirkonkylälle ei ole järkevää rakentaa uutta muuntamoja ja hyödyntää Soklin voimalinjaa seudun energiahuollossa. Jos sähkön kulutus alueella tulevaisuudessa nousee, muuntamon rakentaminen voi tulla kannattavaksi ja sen vuoksi johto olisi järkevä vetää, asutus huomioon ottaen, mahdollisimman läheltä kirkonkylää.

Savukosken kunta on Suomen johtava porokunta ja kaivoshankkeen on edettävä poronhoidon erityistarpeet huomioon ottaen. Poronhoidolle tärkeät rakenteet, kuten erotusaidat sekä yksityisten poromiesten vasotus- ja talviruokinta-aidat täytyy huomioida voimajohtoa linjattaessa. Poronhoitotöiden turvallisuus ei saa voimajohdon vuoksi vaarantua, eikä voimajohto saa aiheuttaa vaaraa poroille.

2. Lapin liitto

Lapin liiton virasto pitää voimajohdon ympäristövaikutusten arviointiselostusta maakunnan suunnittelun kannalta riittävänä pohjana linjausvaihtoehtojen tarkastelulle. Itä-Lapin maakuntakaavassa Soklin kaivoshankkeen osalta on osoitettu kaivosalue (EK 1901) sekä voimajohdon yhteystarve. Lapin liitto on 16.6.2008 päättänyt maakuntakaavan muuttamisesta Soklin kaivoshankkeen edellyttämien muutosten osalta. Tarvittavat muutokset maakuntakaavaan koskevat kaivosalueen laajuutta, voimajohdon linjausta sekä rautatieyhteyden osoittamista kaavassa. Vaihemaakuntakaavan valmisteluvaiheen kuuleminen oli 11.2.-13.3.2009. Kaavaluonnoksessa esitettiin kaikki YVA -menettelyssäkin käsitellyt voimajohdon linjausvaihtoehdot. Parhaillaan laadittavassa kaavaehdotusluonnoksessa pyritään esittämään vain yksi voimajohtolinjaus. Tavoitteena on viedä Soklin kaivoshankkeen vaihemaakuntakaava Lapin liiton valtuuston käsittelyyn marraskuussa 2009.

Nollavaihtoehtoa lukuun ottamatta YVA -selostuksessa tarkastellut voimajohtolinjaukset; päävaihtoehto VE1 alavaihtoehtoineen VE1.1, VE1.3 ja VE1.4 sekä VE1.5 toteuttavat maakuntakaavassa esitettyä voimajohdon yhteystarvetta. YVA -selostuksessa on tuotu esille linjausvaihtoehtojen taustat ja vaikutukset. Savukosken ja Pelkosenniemen kuntien alueella poroelinkeinoon merkitys on suuri. Soklin kaivoshankkeesta ja sen vaatimasta infrastruktuurista aiheutuvat haitat vaikuttavat poronhoidon toimintaedellytyksiin. YVA -selostuksessa on käsitelty ja vertailtu voimajohtovaihtoehtojen suhdetta poronhoitoon. Tarkemmassa suunnittelussa ja toteutuksessa voitaneen vielä edellyttää voimajohtolinjauksen

aiheuttamien haittojen lieventämiskeinojen tarkempaa suunnittelua yhteistyössä paikallisten paliskuntien kanssa.

3. Lapin lääninhallitus / sosiaali- ja terveystoimasto

Lapin lääninhallituksella ei ole huomauttamista arviointiselostuksesta. Selostuksessa on arvioitu sosiaaliset vaikutukset riittävällä tarkkuudella ja laajuudella.

4. Lapin tiepiiri

Lapin tiepiirin mukaan arviointiselostuksessa on kattavasti selvitetty suunnitteilla olevan 220 kilovoltin voimajohdon vaikutuksia tiemaisemaan. Maisemavaikutusten hahmottamiseksi olisi kuitenkin ollut hyvä käyttää esitettyä enemmän havainnollistavia valokuvia tai esimerkiksi periaatepiirroksia metsän käsittelystä voimajohdon läheisyydessä.

Tiepiiri pitää hyvänä, että arviointiselostuksessa on mietitty haitallisten maisemavaikutusten lieventämiskeinoja kuten teiden ylittämistä jyrkässä kulmassa, pylväiden sijoittelua näkymäpäätteitä välttämällä sekä puuston harventamista. Tiepiiri pitää tiemaiseman kannalta vaihtoehtoa VE1.1 vähemmän haitallisena kuin vaihtoehtoa VE1.

5. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos (RKTL)

RKTL toteaa, että selostuksessa on huomioitu yleensä hyvin varsinkin porotalous ja tarkasteltu monipuolisesti päävoimajohtoreitin ja sen vaihtoehtoreittien kulkua ja mahdollisia vaikutuksia paliskuntien poronhoitoon. Voimajohdosta aiheutuu poroelinkeinolle vaikutuksia lähinnä vain laidunalueiden muuttumisen ja poronhoitotöiden vaikeutumisen kautta. Päälinjauksenvaihtoehdon VE1 ja alavaihtoehtojen välillä RKTL ei näe suuria eroja, mutta yleensä porotalouden, linnuston ja maiseman kannalta päävaihtoehto olisi paras ja vähiten haittaava.

Rakentamistöiden aikaiset haitat vesistöjen käytölle olisivat vähäisiä niiden painottuessa talvikauteen. Voimajohtoreitin suurimmat vaikutukset kohdistuisivat linnustoon. Merkitsemällä uusi johtoreitti riittävän hyvin huomiopalloin ja merkein ja kiinnittämällä samalla erityishuomiota jo olemassa oleviin linjoihin törmäysvaaran ei arvioida kuitenkaan lisääntyvän merkitsevästi.

Voimajohdon reitille jäävät laidunalueet eivät varsinaisesti ole pois poron laitumista, mutta ne muuttuvat ja sen myötä myös laidunnus alueella voi muuttua. Mm. Oraniemen paliskunnassa päävaihtoehdon reitille sijoittuisi kaksi tarhaa, joiden käyttö voi vaikeutua ja niitä voidaan joutua siirtämään. Kemin-Sompion paliskunnan syysaita sijoittuu päälinjauksen läheisyyteen, joka voi olla turvallisuusriski koottaessa poroja aitaan helikopteria käyttäen. Mikäli myös Soklin rata rakennetaan, olisi yhteisvaikutus selvästi suurempi kuin pelkällä voimajohdolla. Mikäli rata päätetään rakentaa VE2:n mukaisesti, tulisi myös voimajohto sijoittaa samoille alueille.

6. Kemin-Sompion paliskunta

Kemin-Sompion paliskunnan poronhoidon ja toiminnan kannalta paras vaihtoehto on VE0. Voimalinjan tarve on lyhytaikainen, joten VE0 tulee nähdä todellisenä vaihtoehtona. Selostuksessa VE0:n positiivisia vaikutuksia ei ole kuvattu riittävästi. Kaikki muut vaihtoehdot aiheuttavat porotaloudelle huomattavaa haittaa. VE1.5 aiheuttaa pienimmät haitalliset vaikutukset, mutta tämänkin vaihtoehdon tuomat haitat ovat huomattavat. Muita vaihtoehtoja paliskunta vastustaa.

Paliskunta on luetellut puutteita YVA-selvityksissä. Pienimmän haitan mahdollisuuksia ei ole selvitetty. Kaivoksen, rautatien ja voimalinjan aiheuttamia yhteisvaikutuksia ei ole YVA-selostuksessa huomioitu riittävästi. Sosiaalisissa vaikutuksissa ei ole huomioitu taloudellisia menetyksiä ja niiden merkitystä poronhoitajille ja heidän perheilleen. Poronhoidosta kiinnostuneiden nuorten ammatinvalintakäyttäytymistä ja sen sosiaalisia vaikutuksia ei ole pohdittu. Poronhoitokulttuuria ja sen merkitystä eikä mahdollisen voimalinjan siihen tuomia muutoksia ole tarkasteltu. Kemin-Sompion paliskuntaa ei ole otettu osalliseksi neuvotteluihin, joissa on neuvoteltu tai ratkaistu mm. voimalinjan linjausvaihtoehtoja, jotka vaikuttavat olennaisesti paliskunnan toimintaan. Poronhoitoa ei ole käsitelty yleisenä etuna. Poronhoitotöiden suorittaminen ja poronhoitajien liikkuminen on oltava turvallista kaikissa voimalinjavaihtoehtoisissa. Poronhoidon alueidenkäytölliset edellytykset tulee turvata. YVA-selostus ei ole poroelinkeinon kannalta laadukas ja riittävä.

7. Pohjois-Sallan paliskunta

Pohjois-Sallan paliskunta yhtyy Kemin-Sompion paliskunnan lausuntoon voimalinjaratkaisuista.

8. Pyhä-Kallion paliskunta

Pyhä-Kallion paliskunta vaatii, että paliskunnalle tulee taata poronhoitolain 53 §:n mukainen neuvottelu-oikeus. Paliskunnalle tulee turvata tiedonsaanti ja se tulee ottaa mukaan suunnitteluun ja yhteistyöhön voimalinjahankkeesta vastaavien tahojen kanssa. Yksityisten poronomistajien porotalouden ja asumisen rakenteita ja rakennelmia tulee välttää. Paliskunnan antama lausunto ja kannanotot tulee ottaa huomioon painoarvoltaan merkittävinä kaivostoiminnan voimalinjaratkaisuihin liittyviä suunnitelmia ja päätöksiä tehtäessä. Poronhoidon alueidenkäytölliset edellytykset tulee turvata. Vanha linja-alue ja uusi raivattava johtoalue tulee saattaa ja pitää sellaisessa kunnossa, että poronhoitotöitä voidaan suorittaa myös linja-alueella.

Paliskunta on luetellut puutteita YVA-selvityksissä. Pienimmän haitan mahdollisuuksia ei ole selvitetty. Voimalinjan ja poronhoidon toiminnan yhteensovittamiseksi ei ole etsitty toimivia, poronhoitoa huomioon ottavia ratkaisuja. Kaivoksen, rautatien ja voimalinjan aiheuttamia yhteisvaikutuksia ei ole YVA-selostuksessa huomioitu riittävästi. Riskejä sisältävien kohteiden vaikutusten selvittämisessä on puutteita. Poronhoitotöissä liikkumiseen liittyvät turvallisuusasiat ovat selvittämättä.

Poroelinkeino on joutunut sopeutumaan moniin muutoksiin, mutta kokonaistarkastelua ei tehdyssä YVA:ssa ole.

9. Oraniemen paliskunta

Oraniemen paliskunnan kannalta poroelinkeinolle paras ja vähiten haittoja aiheuttava vaihtoehto on VE0, jonka positiivisia vaikutuksia ei ole kuvattu riittävästi. Voimalinjan myötä ympäristössä tapahtuvilla muutoksilla on huomattavia taloudellisia ja toiminnallisia vaikutuksia Oraniemen paliskunnalle, poromiehille ja elinkeinolle.

Paliskunta on luetellut puutteita YVA-selvityksissä. Sosiaaliset vaikutukset on arvioitu liian yleispiirteisesti. Olemassa olevien porotarhojen yli ei saa linjata voimalinjaa, porotarhoja ei saa pirstoa. Porotarhoja ei ole kartoitettu. Oraniemen paliskuntaa ei ole otettu osalliseksi neuvotteluihin, joissa on neuvoteltu tai ratkaistu mm. voimalinjan linjausvaihtoehtoja. Poronhoitoa ei ole käsitelty yleisenä etuna. Poronhoitotöiden suorittaminen ja poronhoitajien liikkuminen on oltava turvallista kaikissa voimalinjavaihtoehtoisissa, voimajohto tulee maadoittaa yhtiön toimesta. Poronhoidon alueidenkäytölliset edellytykset tulee turvata. Rautatien ja voimalinjan aiheuttamia yhteisvaikutuksia ei ole YVA-selostuksessa huomioitu riittävästi. YVA-selostus ei ole poroelinkeinoon kannalta laadukas ja riittävä.

10. Paliskuntain yhdistys

Paliskuntain yhdistys toteaa, että mahdollinen voimalinja tulee koskemaan vaikutuksiltaan Kemin-Sompion, Oraniemen ja Pyhä-Kallion paliskuntia. Paliskunnalle tulee taata poronhoitolain 53 §:n mukainen neuvottelu-oikeus. Paliskuntien kanssa ei ole neuvoteltu. Paliskuntien tulee saada suurempi rooli voimalinja-alueen käytön suunnittelussa. Erityislakien (poronhoitolaki) sisältö voidaan katsoa asettavan selvitysvaatimuksia tehtävälle YVA-selvitykselle (Häikiö YVA -selvitykselle asetettavista vaatimuksista 74-77). Poronhoitoa voidaan käsitellä myös yleisenä etuna. Poronhoidon alueidenkäytölliset edellytykset tulee turvata. Yksityiset porotarhat tulee kiertää. Voimalinjaa ei saa vetää paliskunnan erotusaitojen tai niiden siulojen kautta.

Paliskuntain yhdistys on luetellut puutteita YVA-selvityksissä. YVA -selvitys on riittämätön kuvaamaan niitä merkittäviä ja haitallisia ympäristövaikutuksia, joita voimalinja todennäköisesti tulee aiheuttamaan ympäristölle ja poronhoidolle. Kaivoksen, rautatien ja voimalinjan ja aiheuttamia yhteisvaikutuksia ei ole selostuksessa huomioitu riittävästi. Voimalinjan ja poronhoidon toiminnan yhteensovittamiseksi ei ole etsitty toimivia, poronhoidon huomioon ottavia ratkaisuja. Poronhoitoon kohdistuvat vaikutukset olisi tullut selvittää aktiivisesti pienimmän haitan periaatteen mukaisien mallien löytämiseksi ja vaikutusten minimoimiseksi tai poistamiseksi yhteistyössä paliskunnan kanssa. Eniten riskejä sisältävien kohteiden vaikutusten selvittämisessä on puutteita. Poronhoitotöiden suorittaminen ja poronhoitajien liikkuminen on oltava turvallista kaikissa voimalinjavaihtoehtoisissa, johon liittyvät turvallisuusasiat ovat selvittämättä. YVA -selostuksessa tulisi olla selvitystä toiminta-ajan kuin myös lopettamisen jälkeen tehtävistä maan ennalleen saattamiseen tähtäävistä toimenpiteistä. Sosiaalisten vaikutusten arviointi poronhoi-

don osalta on puutteellinen. Paliskuntain yhdistyksen hallitus varaa mahdollisuuden antaa lisäselvityksiä.

11. Sompion Luonnonystävät

Sompion Luonnonystävät kannattaa 0-vaihtoehdon toteutumista koko Soklin kaivoshankkeessa. Sähköyhtiön suunnitelmissa on lähitulevaisuudessa kunnostaa ja uudistaa Savukosken yläperän voimalinjoja ilman Soklin kaivostakin. YVA-selostuksessa ei kaivata turhien mielikuvien luomista. Pohjavesialueet on kartoitettu tulevaisuutta varten, ja ne on säilytettävä puhtaina nimenomaan tulevaisuutta ajatellen. Niitä ei voida uhrata nykypäivän tarpeen tai tarpeettomuuden näkökulmasta katsoen.

Sompion Luonnonystävät vaatii Natura-arvioinnin laatimista Kemihaaran ja Luiron soiden alueille. Voimajohtolinja kulkee Natura-alueen välittömässä läheisyydessä ja katkaisee lintujen muuttoreitit. Törmäysvaara johtoihin on ilmeinen, eivätkä esitetyt haitallisten vaikutusten ehkäisyn ja lieventämisen toimenpiteet ole mielestämme riittäviä. Lisäksi alue on monien vesi-, suo- ja petolintujen pesimäaluetta. Linnut reagoivat sähkö- ja magneettisäteilyyn herkemmin kuin ihmiset. Tutkimusten mukaan linnut kaihtavat pesimistä sähkölinjojen läheisyydessä, joten on oletettavaa, että voimalinja heikentää alueen arvoa myös pesimäalueena.

12. Suomen ympäristökeskus

SYKE ei anna erillistä lausuntoa Soklin kaivoshankkeeseen liittyvistä arviointiselostuksista.

13. Lapin rajavartiosto

Lapin rajavartiostolla ei ole lausuttavaa arviointiohjelman.

14. Pelkosenniemen-Savukosken kansanterveystyön kuntayhtymä

Kuntayhtymä toteaa, että voimajohto kulkee yhteensä kahdeksan pohjavesialueen halki tai niiden läheltä. Näistä Pelkosenniemen Kupittaja on luokiteltu tärkeäksi pohjavesialueeksi, josta tällä hetkellä otetaan pohjavettä. Terveydensuojeluviranomainen pitää VE1.1 mukaista linjausta parhaana ratkaisuna Kupittajan pohjavedenottamon veden saastumisriskin minimoimiseksi. Terveysvaikutusten osalta on todettu, ettei voimajohdosta aiheudu merkittäviä terveysvaikutuksia voimajohdon lähellä asuville ihmisille, eikä näin ollen kuntayhtymän terveydensuojeluviranomaisen aiemmassa lausunnossaan edellyttämää tarkempaa tarkastelua voimajohdon aiheuttamista sähkö- ja magneettikentistä suhteessa lähiasutukseen olisi selostuksen mukaan tarpeellista tehdä.

Kuntayhtymä kiinnittää huomitota siihen, että hankkeessa voimajohtojen magneettikenttiä vertaillaan kansainvälisiin raja-arvoihin ja kansallisiin suosituksiin. Selostuksessa on siis edelleen jätetty vähälle huomiolle se, että 1970-luvun loppupuolelta lähtien on julkaistu useita epidemiologisia tutkimuksia, joissa on saatu viitteitä siitä, että vaikutuksia (lähinnä lasten leukemian esiintymisen lisääntyminen) voi esiintyä huomattavasti pienemmilläkin altistumistasoilla kuin mitä STM:n suosittelemat arvot ovat.

IARC (International Agency of Cancer Research) on luokitellut pienitaajuiset magneettikentät syöpävaaraluokkaan 2B (= mahdollinen karsinogeeni). Reitin kuljettamisessa pitää asutuksen lähellä huomioida altistumisen vähentämiseen tähtäävät toimenpiteet.

15. Lapin TE-keskus

Lapin TE-keskuksen mukaan voimajohdon tiivis sidos rautatiehen lähes koko voimajohdon osuudella aiheuttaa sen jäämisen merkitykseltään vähäisemmäksi kuin mitä se olisi yksin toteutettuna. Molempien tulisi kulkea mahdollisuuksien mukaan samassa käytävässä.

16. Museovirasto

Museovirasto katsoo, että viisi alavaihtoehtoa poikkeaa toisistaan melko vähän. Hankevaihtoehtoja vertailtaessa todetaan, ettei eri vaihtoehtojen vaikutuksella arkeologiseen kulttuuriperintöön ole oleellista eroa. Tämänhetkisessä tilanteessa syynä on ensi sijassa vaihtoehtolinjausten inventoinnin puute. Myös lähtötietojen epäselvyys haittaa vaihtoehtojen vertailtavuutta monin osin. Mm. vaihtoehdossa 1.3 mainitun Kyläjoen talvikylän sekä lähialueen mahdollisen toisen muinaisjäännöskohteen (Kyläsuvanto) tämänhetkiset sijaintitiedot ovat epätarkat ja riittämättömät. Edellä mainitusta johtuen vaihtoehtojen arvottaminen arkeologisen tiedon perusteella ei ole mahdollinen.

Hankkeen ympäristövaikutusten minimoimiseksi on valittava linjaus tarpeen sijoittaa jo toteutettujen logistiikan yhteyskäytävien ja mahdollisesti toteutettavan rautatielinjauksen yhteyteen. Vaihtoehto 5 vaikuttaa haitallisimmalta. Hankevaihtoehdon todellinen muinaisjäännöksiin kohdistuva vaikutus sekä sen minimointi voidaan selvittää vasta valitun linjauksen mahdollisimman varhaisella arkeologisella inventoinnilla. Muinaismuistolain 11 §:n ns. kajoamislupaa voi pitää tässä yhteydessä tarpeettomana. Se ei sovellu tämäntyyppisten suurten rakennushankkeiden yhteyteen, joihin pääsääntöisesti sovelletaan mainitun lain 13 ja 15 §:iä. Rakennetun kulttuuriympäristön osalta Museovirastolla ei ole huomauttamista.

17. Turvatekniikan keskus, Tukes

Tukes pitää arviointiselostusta monipuolisena ja kattavana mahdollistaen projektin jatkamisen arviointien tarkentamiseksi.

18. Lapin TE-keskus, kalatalouspalvelut

Lapin TE-keskuksen kalatalouspalvelut katsovat, että arviointiselostus antaa hyvän pohjan kalataloudellisten vaikutusten arvioimiselle ja eri vaihtoehtojen vertailulle vesioikeudellisen lupahakemuksen laatimista varten. Voimajohdon ja rautatien rakentamisessa tulee ottaa huomioon alueiden erämaisuus, luontoarvot, sekä matkailu- ja virkistyskäyttö. Linjaukset tulee toteuttaa siten, että maisema- ja meluhaitat minimoidaan. Rautatie ja voimalinja tulee sijoittaa riittävän etäälle vesistöistä ja vesistöjen ylitykset tulee tehdä alueen luontoarvoja kunnioittaen. Kaivoksen rakentamatta jättäminen säilyttäisi alueen nykyiset luontoarvot ja tarjoaisi mahdollisuuden jatkaa jo käynnissä olevaa alueen matkailun kehittämistä.

19. Lapin luonnonsuojelupiiri

Lapin luonnonsuojelupiiri kannattaa VE0 vaihtoehtoa, koska muilla vaihtoehtoilla on merkittäviä vaikutuksia luontoon ja linnustoon sekä luontomatkailuun ja porotalouteen. VE0:ssa voimajohtohankkeesta aiheutuvat rasitukset ympäristölle ja muulle maankäytölle jäävät toteuttamatta. Suunniteltujen voimajohtojen todetaan kulkevan kahdeksan pohjavesialueen halki tai niiden lähietäisyydellä, joista Kupittaja on tärkein. Pohjavesialueet on kartoitettu tulevaisuutta varten ja ne on myös säilytettävä puhtaina (ehdoton pohjaveden pilaamiskielto).

Vaikutusten arviointia on tehty Kemihaaran soiden sekä Luiron soiden Natura-alueiden osalta. Arviointi keskittyy linnustoon. YVA:n yhteydessä esitettyä Natura-kohteiden luontoarviointia ei ole kuitenkaan tehty varsinaisessa luonnonsuojelulain 65 §:n mukaisessa Natura-arvioinnissa. Jos rakennetaan kahden johdon rinnalle kolmas ja mahdollisesti neljäs-kin johto Natura-alueiden väliselle alueelle esim. Kairalan kylän länsipuolisille alueille, lintujen kulkureitille, niin Natura-vaikutusten arviointi on tehtävä aina linnuston kuolleisuuden lisääntymisen vuoksi. Lintujen törmäysvaara johtoihin on ilmeistä, eivätkä esitetyt haitallisten vaikutusten ehkäisy- ja lieventämisen toimenpiteet ole riittäviä. Tutkimusten mukaan linnut kaihtavat pesimistä sähkölinjojen läheisyydessä, joten voimalinja heikentää alueen arvoa myös pesimäalueena. Erityisesti radikaalisti vähentyneen metsähanhen osalta vaikutukset Sokanaavan-Sudenvaaranaavan ja Jänkäläisenaavan välisellä alueella olisivat merkittävät. Tämän lisäksi myös kahlaajan törmäysriski johtimiin voisi olla ajoittain merkittävä esimerkiksi muuttoaikoina. YVA-selostuksessa on vähätelty hankkeen vaikutuksia lintudirektiivin mukaisiin lajeihin. Lapin luonnonsuojelupiiri vaatii, että Natura-arvio on tehtävä Kemihaaran ja Luiron soiden osalta sekä suunnitellun voimajohtoreitin vaikutukset linnustoon on selvitettävä asianmukaisesti.

20. Metsähallitus, Itä-Lappi

Metsähallitus katsoo, että voimajohto parantaa ja turvaa Savukosken sähkönsaannin Soklin kaivoksen avautuessa, turvaa sähkönsaannin myös Savukosken taajaman alueelle ja varmistaa myös muiden elinkeinojen toimintamahdollisuudet. Metsäalueiden pirstominen ei estä metsätalouden toimintaa ja haittaa voidaan hyvällä suunnittelulla pienentää. Maiseman huomioimiseen on kiinnitetty kiitettävästi huomiota. VE1.2:n hylkäämistä Metsähallitus pitää hyvänä ratkaisuna luontoarvojen ja Luiron soiden Natura-alueen eheyden säilymisen kannalta. Metsähallituksen arvion mukaan VE1:llä ja VE1.1:llä ei ole linnuston suojelun suhteen merkittäviä eroja eikä merkittäviä vaikutuksia Natura-alueiden suojeluperusteisiin.

Ennen voimajohdon rakentamista tulee alueella tehdä perusteellinen arkeologinen inventointi. Jos muinaisjäännöskohteita on vaarassa tuhoutua voimajohdon rakentamisen takia, tulee kohteet tutkia riittävän laajasti. Metsähallitus katsoo, että voimajohdon linjausvaihtoehto tulee ratkaista siinä vaiheessa, kun radan linjausvaihtoehto on päätetty. Jos rautatie tehdään VE2:n mukaan Pelkosenniemen kautta, tulisi voimajohdon kulkea

VE1.1:n mukaisesti samassa käytävässä. Jos rautatie rakennetaan jonkin muun vaihtoehdon mukaan, olisi virkistyskäytön kannalta sekä maisemallisesti suositeltavin vaihtoehto rakentaa voimajohto eteläisimmän VE1.1:n mukaan entisen voimajohtokäytävän yhteyteen. Tämä vaihtoehto ei olisi linnuston kannalta ainakaan merkittävästi VE1:stä huonompi.

21. Pelkosenniemen Vesihuolto-osuuskunta

Vesihuolto-osuuskunta vaatii, että johdon rakentamisessa on huomioitava laitoksen johdot, joiden kanssa linja risteää. Johdon pylvästyksset on suunniteltava siten, ettei laitoksen toiminta vesihuollon jakelijana vaarannu. Pylväitä ei saa asentaa vesijohdoille varatuille alueille ja laitokselle on varattava kulku johtojen huolto- tai korjaustöissä sähkölinjasta huolimatta. Linjaus on johdettava nykyisen sähkölinjan tuntumaan Kuppittajan harjun kaakkoispuolelta Kemihaaran soiden ja Luiron soiden Natura-alueiden välistä.

Hankkeen kokonaisvaikutuksia on hankala tai miltei mahdoton hahmottaa, kun kaikkia vaikutuksia ei ole yhteisvaikutuksiltaan arvioitu YVA-lain mukaisesti. Nyt esillä olleet asiakirjat eivät anna luotettavaa kuvaa suurelle yleisölle hankkeen vaikutuksista ja mahdollisista riskeistä olemassa olevalle asutukselle ja infralle. Hankkeen YVA:n jakaminen kolmeen erilliseen ikään kuin toisistaan riippumattomiin prosesseihin ei anna mahdollisuutta esittää mahdollisen ympäristöluvan valmistelussa (tai muussa ympäristövaikutuksiltaan yhteisesti merkittävässä valmistelussa, kuten ratasuunnitelma tai sähkölinjan suunnittelu) hankkeen kokonaisvaikutuksiltaan merkittäviin ja yleisen edun kannalta tärkeisiin seikkoihin.

Mielipiteet

1. Muistuttajat esittävät, että linjan tulisi ehdottomasti kulkea osuudella Savukoski-Martti Kemijoen ja jokivartta seuraavan maantien, ts. asutuksen länsipuolella. Linjan aiheuttamat aineelliset menetykset ja häiriöt asukkaille olisivat silloin merkittävästi vähäisemmät. Mikäli tämä ehdotettu linjaus tulisi myös rautatien rakentamisessa käytettäväksi, yksityisten ihmisten vahingot ja haitat vielä moninkertaistuisivat.

2. Mielipiteen antaja on antanut mielipiteen koskien koko kaivoshanketta ja toteaa, että YVA-selostus on liian ylimalkainen ja epätarkka. Selvityksissä esiin tulleet tiedot eivät ole riittävän perusteellisia. Ympäristövaikutusten kokonaisvaltainen arviointi ei esitettyjen tietojen pohjalta ole mahdollista. Vaikutuksia porotalouteen ei ole riittävästi selvitetty, laidunalueiden pirstoutuminen, porojen kuljettamisen vaikeutuminen ja porokolarimäärien kasvu suurimpia ongelmakohtia. Leveät voimalinjat vaikeuttavat porojen kuljettamista, sillä poro välttelee aukeita paikkoja. Saasteet tuhoavat jäkälikoita ja loppoa. Poronhoitolakia ei ole huomioitu. Lisäksi Merivirta puntaroi kaivoksen merkitystä Soklin alueen luonnolle ja mm. sen virkistyskäytölle, sekä mm. säteilyvaikutuksia, vilkas-
tuvan liikenteen haittoja ja kaivoshankkeen sosiaalisia vaikutuksia laajemmin kuin pelkän radan osalta. Kaivosta, rautatietä eikä voimalinjaa saa rakentaa.

3. – 7.

Kuten edellä.

8.

Mielipiteen antajat ovat aiemmin vaatineet VE0:n lisäksi käytettävän sellaisia vaihtoehtoja, jotka eivät täysin tuhoa poroelinkeinoja. Mielipiteitä ei kuitenkaan ole huomioitu tarpeeksi, eikä porotaloudelle aiheutuvista vahingoista ole neuvoteltu. Vahingot tulee minimoida ja korvata. VE1 kulkee vasotusmaiden läpi, jolloin vasotusta ko. alueella ei voi harjoittaa. Voimalinjan läheisyydessä työskentely ja pitempiaikainen oleskelu on kiellettyä ja turvallisuusriski. Porot välttelevät voimalinja-alueilla palkimista ja tiedot voimalinjan aiheuttamista ongelmista porojen lisääntymiseen ovat puutteelliset. VE1 aiheuttaa mielipiteen antajien porotalouksille korvaamatonta vahinkoa, sillä muita vaihtoehtoja toiminnalle ei ole. Kaivos-, rata- ja voimalinjan aiheuttamia yhteisvaikutuksia ei ole YVA-selostuksessa huomioitu. Mm. mikäli junaratavaihtoehdot VE2 tai VE4 kulkevat voimalinja VE1:n kanssa samaa reittiä luoden maastoon 100 m leveän ylitsepääsemättömän aukon, aiheuttavat ne yhdessä katastrofin mielipiteen antajien poroelinkeinolle.

9.

Mielipiteen antajat toteavat, että voimajohdon kaikki muut toteutusvaihtoehdot paitsi VE1.5 menisivät heidän tonttinsa halki rajoittaen merkittävästi vapaa-ajan asunnon ja tontin virkistyskäyttöä. Voimajohdon etäisyys loma-asunnosta tulisi olemaan noin 125 metriä, jolloin olisi todennäköistä jäädä ns. varovyöhykkeen alle. Terveyttä ei haluta vaarantaa säteilyriskin takia. Ääni- ja meluhaitat ovat todennäköisiä. Sähköposti- ja puhelinyhteyksien toimivuuteen ei voi luottaa voimalinjan välittömässä läheisyydessä. Voimalinja veisi ne syyt, joiden takia Savukoskelle on aikanaan hakeuduttu, eli Lapin ainutlaatuinen luonto ja luonnonrauha.

10.

Mielipiteen antaja vastustaa koko kaivoshanketta ja siihen liittyviä rata- ja voimajohto-hankkeita turmiollisina alueen luonnolle, elinkeinoelämälle ja ihmisille. 20-25 vuoden työmaan takia ollaan aiheuttamassa taas yksi ympäristökatastrofi Itä-Lapin alueelle ja vaikutustensa vuoksi laajemmallekin:

1. Luonnontilaisten jokien massiiviset uomien muutokset.
2. Massiivinen luonnontilaisten maa-alueiden raiskaus.
3. Päästöt jokeen ja maaperään sekä ilmaan ("puhdas" lannoite eli fosfaatit), radioaktiivisuus, porojen laitumet yms.
4. Kyseisenlaiset hankkeet vievät edellytyksiä paikallisilta kestävilä elinkeinoilta, joita ovat porotalous, matkailu, keräilytalous jne. tuottaen vain rakenteellisia lisäongelmia olemassaoloaikanaan - ja etenkin lopettamisen jälkeen.
5. Ulkomaalainen yritys, voitot ulkomaille.
6. Jopa 5 miljoonaa euroa on hallitus luvannut pelkästään rautateiden suunnitteluun. Montako ihmistä sillä rahalla työllistettäisiin esim. terveydenhuollossa?
7. Radioaktiivisten aineiden merkitys tutkittava ja otettava huomioon niin paikallisesti kuin päästöjen suhteenkin.
8. Ulkomaisen yhtiön intressien vuoksi ei voi olla mahdollista, että ihmiset häädetään mailtaan rautateiden, kaivoksen tai voimalinjan tieltä.
9. Natura-verkostoa on kunnioitettava.

Lopuksi mielipiteen antaja toteaa, että toiminta-aikanaan kaivoksen vaatima kuljetusverkosto, voimalinja ja vesistö päästöt ym. ulottaisivat haitalliset vaikutukset laajalle maakunnan rajojen ulkopuolellekin, vesistö päästöjen myötä myös Ruotsin aluevesille – ja Venäjälle, joiden ympäristöviranomaisten kannanotto tarvitaan myös, sekä ulkomainen riippumaton tutkinta erilaisista vaikutuksista. Kaivoksen loppumisen jälkeen jäisi taas kerran raikattu ja hävitetty alue. Entisten luontaisten työpaikkojen menetys olisi lopullinen.

11. Mielipiteen antaja on ottanut kantaa koko kaivoshankkeeseen ja toteaa lisäksi, että hänen omistamansa tila kuuluu kaivoksen lähivaikutusalueeseen, joten pölyn, säteilyn, melun ja liikenteen vaikutukset (raskas liikenne, rautatie, voimalinja) tekevät rantatilan (n. 24 ha) käyttökelvottomaksi, mistä tulee saada täysimääräinen käypä korvaus.
12. Mielipiteen antaja vastustaa voimajohtolinjausten toteuttamista, ainoa vaihtoehto on VE0. Etenkin porotalouden ja vapaa-ajan asutuksen osalta voimajohdosta ja rautatiestä aiheutuvat yhteisvaikutukset varsinkin Kemmin-Sompion paliskunnassa ovat erittäin negatiiviset. Junaradan (VE2) ja voimajohdon välittömään läheisyyteen tai suorastaan alle on jäämässä useita vapaa-ajan asuntoja kohdassa, missä rata VE2 ja voimajohto VE1 ylittävät Värriöjoen. Kaivoksen rakentamisaikainen toiminta voimajohdon ja radan rakentamisineen vaikuttaisi vapaa-ajanviettoon ja matkailuun hankealueella todella kielteisesti. Savukosken turismille ja vapaa-ajan vietolle luontoarvojen tuhoutumisesta aiheutuvaa maineen menetystä ei voi paikata koskaan.
- 13.- 52. Kuten edellä.
53. Kuten edellä. Lisäksi mielipiteen antaja toteaa, että voimajohdon kaikki muut toteutusvaihtoehdot paitsi VE1.5 olisivat hänelle kohtalokkaita, koska johdon linjaus menisi tontin läheltä vaikeuttaen oleellisesti työtä ja elämää ja olisi todennäköistä jäädä ns. varovyöhykkeen alle. Ääni- ja säteilyhaitat voimalinjan läheisyydessä ovat todennäköisiä. Tutkimustoiminta olisi mahdollisesti lopetettava ja muutettava pois. Tiedottaminen on ollut erittäin huonoa.
54. Kuten edellä. Lisäksi mielipiteen antaja on huolestunut kaivoksen vaikutuksesta vesistöihin. Uhkana yleinen luonnon tuhoutuminen ja mökkiläisten kaikkoaminen.
55. Kuten edellä. Lisäksi mielipiteen antajat ovat huolestuneita kaivoksen haittavaikutuksista ympäristölle; ilmalle, vedelle, eläimille, kasvillisuudelle, pohjavedelle ja erityisesti ihmisille. Kaivos on kuolinisku perinteiselle poronhoidolle. Haitat ovat hyötyjä suuremmat ja hyöty valuu muualle.
56. Kuten edellä. Lisäksi mielipiteen antajat ovat huolestuneita poro- ja luontaiselinkeinotilallisten elinkeinon tulevaisuudesta. Maat saastuvat radioaktiivisesti.

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO

Hankekuvaus

Hankkeen tarkoitus ja tarve on kerrottu. Perustelematta on miksi 110 kV:n jännite ei olisi riittänyt ja olisiko hanke tämän myötä ollut vaikutuksiltaan erilainen. Hankkeen sijainti, tekniset ratkaisut, elinkaari ja muut ominaisuudet on esitetty, samoin aikatauluarviot. Epäselväksi jää Sokliin sijoittuvan muuntamon kuljettamisjärjestelyt. Siltojen vahvistamiset ja siitä mahdollisesti aiheutuvia vaikutuksia sekä tähän tarvittavat lupia ei ole esitetty. Tiedot hankkeen arvioinnin tekijöistä ja heidän asiantuntemuksestaan on esitetty selkeästi. Kokonaisuudessaan hankekuvaus on hyvä.

Hankkeen edellyttämät suunnitelmat, luvat ja niihin rinnastettavat päätökset

Voimajohdon rakentamisen edellyttämät luvat ovat tutkimuslupa, rakentamislupa ja lunastuslupa. Luvat on tunnistettu yva-selostuksessa. Lunastuslupan osalta tiedot on esitetty hiukan epäselvästi. Työ- ja elinkeinoministeriö on korvannut kauppa- ja teollisuusministeriön. Yva-selostus ja yhteysviranomaisen lausunto on aina liitettävä lupahakemukseen. Työ- ja elinkeinoministeriö onkin tarvittaessa pyytänyt yhteysviranomaiselta lunastuslupan käsittelyn yhteydessä lausuntoa yva-lausuntoon pohjautuvien täydentävien selvitysten riittävydestä. Mikäli käyttöoikeudesta saadaan sopimukset, alueellinen maanmittaustoimisto käsittelee lunastuslupahakemuksen ja tarvittavat täydennykset on huomioitava myös silloin.

Erityisesti suojeltavan lajin säilymiselle tärkeän esiintymispaikan hävittäminen tai heikentäminen on kielletty luonnonsuojelulain 47 §:n nojalla. Kielto tulee voimaan, kun alueellinen ympäristökeskus on päätöksellään määritellyt erityisesti suojeltavan lajin esiintymispaikan rajat ja antanut päätöksen tiedoksi alueen omistajille.

Vaihtoehtojen käsittely

Vaihtoehdot ovat selkeät ja perustellut. Suhde rautatiehankkeeseen on tuotu selkeästi esille. Arviointiohjelmasta esitettyjen mielipiteiden johdosta arvioinnissa on ollut mukana uusi vaihtoehto 1.5. Hylätty alavaihtoehto Luiron soiden läpi on selkeästi perusteltu. Nollavaihtoehto on määritelty oikein ja nollavaihtoehdosta aiheutuvat vaikutukset on esitetty perustellusti ja riittävästi. Vaihtoehtojen kuvaus on siltä osin epäselvä, että kuvaukseen on sekoitettu sinänsä tärkeää nykytilatietoa. Linjamaisissa hankkeissa, etenkin näin pitkissä kuin kyseessä oleva hanke, vaihtoehtojen kuvauksen tulee perustua sijaintipaikkojen kuvaukseen, jotta osallistuja voi helposti tunnistaa oman intressinsä, vaihtoehtojen erot ja mahdolliset puutteet vaihtoehdoissa. Erilaiset pylvästyypit tietyissä kohdissa on esitetty, ei tosin vaihtoehtoina ns. normaalipylväille. Mikäli energian hankinta tapahtuisi Venäjältä, selvitetään se erikseen.

Vaikutusten selvittäminen ja merkittävyyden arviointi

Vaikutustarkastelu perustuu nykytilatietoon ja arvioinnissa käytetty keskeinen aineisto on esitetty. Merkittävyydeltään tärkeisiin eli keskeisiin

arvioitaviin vaikutuksiin on otettu kantaa. Myös vaikutusten merkittävyyteen on otettu selkeästi kantaa ja siihen voi yhtyä.

Natura-arvot

Soklin 220 kV voimajohdon (VE 1 ja VE 1.1) vaikutuksia Luiron soiden (FI1300904) Natura 2000 -alueen linnustoon on arvioitu FCG Planekon laatimassa 4.12.2008 päivätyssä Soklin rautatien Natura –arvioinnissa.

Lapin ympäristökeskus on tästä arvioinnista 22.4.2009 antamassaan luonnonsuojelulain (1096/1996) 65 §:n mukaisessa lausunnossa todennut, että arviointia ei voida pitää riittävänä sen arvioimiseksi aiheutuuko 220 kV voimajohdon toteuttamisesta Natura –alueen ulkopuolella, erityisesti vaihtoehdon VE 1 mukaisesti, merkittävästi heikentäviä vaikutuksia Luiron soiden linnustolle. Natura –alueen ulkopuolelle sijoittuvien voimajohtovaihtoehtojen osalta arvioinnin johtopäätökset tulee perustella tarkemmin, samoin tulee käsitellä mahdollisia lieventäviä toimenpiteitä, joilla lintujen törmäysriskiä voimajohtoon voidaan vähentää.

Soklin 220 kV voimajohtohankkeen YVA –selostuksessa arviointia on Luiron soiden osalta täydennetty lausunnossa esitetyn perusteella. YVA –selostuksessa myös arvioidaan vaikutukset Kemihaaran soiden (FI1300907) linnustolle. Sekä Luiron suot että Kemihaaran suot on hyväksytty Natura 2000 –verkostoon luontodirektiivin mukaisina yhteisön tärkeänä pitäminä alueina (SCI-alue). Alueet on myös ilmoitettu komissiolle lintudirektiivin mukaisina erityisinä suojelualueina (SPA –alue). Koska voimajohtokäytävät sijoittuvat selkeästi Natura –alueiden ulkopuolelle, vaikutusten arvioinnissa on keskitytty arvioimaan hankkeen linnustovaikutuksia. Tämä on ympäristökeskuksen näkemyksen mukaan perusteltua.

Voimajohdon toteutusvaihtoehto VE 1 kulkee maantietä myötäillen uudessa maastokäytävässä noin 100 metrin etäisyydellä ja vaihtoehto VE 1.1. noin 500 metrin etäisyydellä Luiron soiden Natura-alueesta. Ympäristökeskus katsoo, että tehtyjen arviointien (Soklin rautatien Natura-arviointi ja Soklin 220 kV:n voimajohtohankkeen YVA-selostus) perusteella on ollut mahdollista muodostaa kuva hankkeesta ja sen vaikutuksista Luiron soiden Natura 2000 -alueen suojelun perusteena oleville luonnonarvoille, tässä tapauksessa erityisesti linnustolle. Ympäristökeskus pitää arviointia tältä osin asianmukaisena ja riittävänä. Mikäli hanke toteutetaan arvioinnissa esitettyjen lieventävien toimenpiteiden kanssa (töiden ajoitus, huomiomerkinnot ja erilliset istumaorret), voimajohtohankkeella ei ympäristökeskuksen näkemyksen mukaan ole luonnonsuojelulain 66 §:n mukaisia merkittävästi heikentäviä vaikutuksia Luiron soiden linnustolle.

Voimajohto sivuuttaa Kemihaaran soiden Natura-alueeseen kuuluvan Kilpiaavan lähimmillään noin 200 metrin etäisyydeltä, sijoittuen olemassa olevien 220 kV:n ja 110 kV:n voimajohtojen rinnalle. Kemihaaran soiden Natura-alueeseen kuuluvan Jänkäläisenaavan kohdalla voimajohtovaihtoehto VE 1.1 sijoittuu olemassa olevien 45 kV:n ja 20 kV:n voimajohtojen rinnalle, sijaiten lähimmillään noin 100 etäisyydellä ja VE 1 noin 900 metrin etäisyydellä Natura-alueesta. Hankkeen linnustovaiku-

tuksia arvioitaessa on tunnistettu asianmukaisesti ne lajit, joille vaikutuksia todennäköisimmin ilmenee. Ympäristökeskuksen näkemyksen mukaan vaikutusten arvioiminen erikseen 26 lintudirektiivin liitteen I lajin ja 17 säännöllisesti esiintyvän muuttolintulajin osalta ns. Natura-arvioinnissa ei toisi sellaista uutta tietoa, joka olisi arvioinnin johtopäätösten kannalta merkittävää. Lieventäviä toimenpiteitä on arvioinnissa käsitelty riittävästi. Myös arvioinnin johtopäätökset on asianmukaisesti perusteltu. Edellä esitetyn perusteella ympäristökeskus katsoo, että vaikutukset myös Kemihaaran soiden Natura-alueeseen on asianmukaisesti ja riittävästi selvitetty eikä hankkeella ole luonnonsuojelulain 66 §:n mukaisia merkittävästi heikentäviä vaikutuksia.

Linnusto

Linnustoselvitys perustuu pitkälti aiempiin selvityksiin, valtakunnallisen lintuatlaskantaan (Luonnontieteellinen keskusmuseo), FINIBA -alueen kriteerilajeihin ja paikallisten lintuharrastajien tietoihin. Hanketta varten ei uusia linnustoselvityksiä ole maastossa tehty, jota voidaan pitää lievänä puutteena, mutta linnuston keskeisimpien alueiden selostuksesta saa riittävän kuvan.

Uhanalaisen ja erityisesti suojeltavan lajin pesäreviirin heikentyminen tai häviäminen on linnustosuojelusyistä jätetty tarkemmin ilmaisematta linnustovaikutuksissa VE 1 ja VE 1.3 osalta. Voimajohtolinjaukset Kemijoen ja Martin kylän välissä vaikuttavat haitallisimmin uhanalaiseen linnustoon koko johtokäytävän kokonaisuudessa. Linnuston kannalta VE 1 on parempi kuin VE 1.3 ko. alueella. Myös Kemijoen ylityskohta on merkittävä muuttoreitti. Muuttoreiteille vaikutus on esitetty yleisellä tasolla.

Jänkäläisenaavan pohjoislaidalla VE 1.1 on selvityksen mukaan huomion sijoituessaan noin 100 metrin etäisyydelle suoalueesta. Lintujen, mm. metsähanhien, lentoreitti on poikittainen suhteessa johtoon Sokanaavan ja Jänkäläisenaavan välillä. VE 1.1 kulkee myös metsäisessä maastossa, joka lieventää vaikutusta metsähanhien, joutsenten ja kurkien osalta. Tienvarren maisemavaikutusten kannalta VE 1.1 on selvästi parempi ja samoin myös tien pohjoispuolisten Natura-alueiden mm. Sokanaavan lintutornilta koettavien luontoelämysten suhteen.

Selvitystä linnustolle aiheutuvien haittojen lieventämiskeinoista voidaan pitää monipuolisena ja riittävänä. Maakaapelien käyttäminen on esityksenä irrallinen eikä YVA-selostus muutoin tukeudu maakaapelivaihtoehtojen vaikutusten arviointiin eikä niiden mahdollisiin sijoittamispaikkoihin. Lieventämiskeinona esitetty maakaapelit antaa kuitenkin lausunnonantajille mahdollisuuden tuoda näkemyksiä maakaapelin käyttökohteista hankkeesta vastaavalle.

Pelkosenniemi-Life –projektissa tehdään lintulaskentoja Kilpiaavalla. Aineisto valmistuu elokuun 2009 loppuun mennessä ja sitä voi tiedustella Lapin ympäristökeskukselta. Aineisto helpottaa myös lievennys-toimien suunnittelua.

Kasvillisuus

Voimajohdon eri vaihtoehtojen johtokäytävillä ei ole uhanalaisten kasvilajien tunnettuja esiintymiä. Lähin on noin 350 metrin etäisyydellä. Yhtenäisten metsäkuvioiden pirstoutuminen ja puronvarsien huomionarvoinen kasvillisuus tulee ottaa huomioon lopullisissa linjauksissa ja erityisesti pylväspaikkojen sijoittelussa. Arvokkaita kohteita ovat mm. Myllyojan lehdot, Hanhiojan ruoho- ja heinäkorvet, Värriöjoen perinnebiotooppi (tulvaniitty) ja Pihtiojan puronvarsi (ruoho- ja heinäkorpi).

VE2 turvaa Pikku-Akanjoen puronvarsilehdon ja leton, mutta mikäli vaihtoehto VE2 olisi linjattu jo Serriojan kohdalla pohjoisemmaksi, esim. Pontikkakorven pohjoispuolelle, olisi Serriojan ruoho- ja heinäkorpi ja rehevät lehtolaikut, Veitsiojan puronvarsilehto ja Ketsaojan puronvarsikorpi voitu paremmin turvata luonnontilaisina kohteina. Näin myös pienen lammen lähiympäristö olisi ohitettu kauempaa. Vaihtoehto VE 1 tarkistamista tulisi vielä tarkentaa vielä mm. Kuollutojan, Myllyojan ja Hanhiojan ruoho- ja heinäkorpien kohdalla mahdollisesti linjaamalla hieman etelämmäksi.

Luontotyyppivaikutukset on liitteissä 8 esitetty selkeästi mm. nimeämällä puroja ja oja, jolloin tekstin luettavuus ja kohteen paikantaminen on nopeaa. Vaikutukset ovat hyvin esitetty ja merkittäviä heikentäviä vaikutuksissa ei esiinny, kun voimajohdon lopullisessa linjauksessa otetaan huomioon arvokkaat luontokohteet ja pylväiden sijoittelu. Perinnebiotooppialueista Värriöjoen tuvaniitty on radanylityskohdan vieressä ja sijoittuu johtokäytävästä etämmälle.

Virkistyskäyttö

Moottorikelkkailureittien risteämiset tulee jatkosuunnitelmissa ottaa huomioon ja tehdä varmennetuin johtimin. Johtokäytävät luovat kuitenkin myöhemmin suunniteltaville kelkkailureitille myös mahdollisia kulkusuuntia. Virkistyskalastuksen ja melontareittien osalta vaikutukset on todettu paikallisiksi ja vaikutusten lieventäminen on kuvattu Kairijoella mm. ylityskohdan metsien vähäisinä hakkuina ja laavupaikan siirtämisellä. Selvitys vaikutuksista virkistyskäyttöön on riittävä, tosin lähinnä yleisellä tasolla.

Ylittäessään vesistön voimajohto aiheuttaa paikallisia haitallisia vaikutuksia vesiretkelylle Kemijoen, Kairijoen ja Värriöjoen sekä Ala-Arajoen ylityskohdissa. Kitisen ylityskohta on varsin lähellä olemassa olevaa siltaa, joten luonnonmaisema on jo osittain muuttunut. Vaikutus kyllä voimistuu laajentaessaan vaikutusalueutta huomattavasti.

Pintavedet

Hankkeen vaikutusalueen pintavesiä sivutaan luontotyyppejä, linnustoa, virkistyskäyttöä ja kalastusta koskevissa osioissa. Voimajohdon rakennustyön aikaiset vaikutukset alueen pintavesien tilaan ovat toki mitä

luultavimmin vähäisiä ja paikallisia, mutta ne tulee ottaa suunnittelussa, töiden toteutuksessa ja seurannassa huomioon. Suurin uhka varsinkin pienille latvavesille on linjan raivauksesta aiheutuva eroosio ja kiinto-ainekuormitus, joka voi pahimmillaan johtaa pysyviin muutoksiin eroosioherkkien ylityspaikkojen alapuolella. Siksi raivaus- ja rakennustyöt tulee suorittaa eroosiota ja pintamaan rikkoutumista välttämällä, mitä seikkaa olisi YVA-selostuksessa voitu selvemmin painottaa.

Kalastusta koskevassa osiossa oleva linjausvaihtoehtojen vaatimien vesistön ylitysten vertailu on epäselvä ja puutteellinen. Nuorttijoien vesistöalueella on merkittävämpiä vesistön ylityksiä, sillä linjaus ylittää mm. Yli-Nuortin ja Tulppiojoen. Esitetyistä linjausvaihtoehdoista alavaihtoehtot VE 1.1-1.3 ovat vaihtoehtoa VE 1.5 haitattomampia, sillä linjaukset vaativat vähemmän alueen suurempien vesistöjen ylitysten raivaamista. Kaikilla linjausvaihtoehdoilla raivauksessa tullaan ylittämään ja sivuamaan pienvesiä (purot, kosteikot, lammet), joiden suhteen eroosiohaittojen torjunta tulee ottaa erityisesti huomioon.

Pohjavedet

Hankkeen pohjavesivaikutukset hyvin vähäiset ja eri vaihtoehdoilla ei ole pohjavesien suhteen olennaista eroa ympäristövaikutusten osalta. VE1:ssä voimajohto menee lähimmillään 230 m päässä Kupittajan vedenottamolta, mutta siitäkään ei ole nähtävissä haittaa tai riskiä vedenotamolle. Pohjavettä on käsitelty tekstissä lyhyesti, mutta riittävästi.

Kulttuuriympäristö

Selostuksessa on esitetty olennaiset kulttuuriympäristön osatekijät, mutta voimajohdon mahdollisia vaikutuksia ei ole kyetty yksilöimään. Valtakunnallisesti merkittävien kohteiden epätasainen käsittely arviointiosassa aiheuttaa epävarmuutta tarkastelun riittävydestä. Kuitenkin otettaessa huomioon voimajohtolinjan sijainti pääasiassa metsäisessä/peitteisessä, asumattomassa maastossa voidaan arviointia pitää rakennetun kulttuuriympäristön osalta riittävänä. Arkeologisen kulttuuriympäristön osalta viitataan Museoviraston lausuntoon, joka tulee ottaa huomioon jatkosuunnittelussa. Linjausvaihtoehdon valinta ja jatkosuunnittelu ovat ratkaisevia haitallisten vaikutusten ehkäisyssä ja lieventämisessä. Suunnittelussa on yhtä lailla huomioitava sekä rakennetun kulttuuriympäristön kohteet että muinaisjäännökset. Jatkosuunnittelussa kulttuuriympäristökohteiden rajaukset on tarkistettava sekä lisättävä ja otettava huomioon valtakunnallisesti merkittävien kulttuurihistoriallisten ympäristöjen uudistuva valikoima (RKY 2009).

Arvioinnin puutteita:

- Kulttuuriympäristön arviointiosiossa ei ole huomioitu voimajohdon kulkua lähellä valtakunnallisesti merkittävää Tulppion konesavotan rakennettua kulttuuriympäristöä ja Kairalan kylää. Toisaalta Kairalan kylä on esitetty maisemaan kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa ja valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumisen arvioinnissa. Rakennetun kulttuuriympäristön arvojen vaaliminen tulee ratkaista Tulppion konesavotan osalta Soklin kaivosalueen yleiskaavan laatimisen yhteydessä.

- Kulttuuriympäristön ja maiseman läheinen suhde olisi tullut tuoda esiin selkeämmin alueen ympäristön ominaisuuksien kuvailussa.
- Arvioinnissa ei ole otettu kulttuuriympäristön osalta kantaa rakentamisen aikaisiin vaikutuksiin.
- Karttaesityksen puutteita ovat: mm. Martin kylän seudullisesti merkittävän kulttuuriympäristön rajausta ei vastaa Itä-Lapin maakuntakaavassa esitettyä rajausta (ma 5924). Rajausta on suppeampi kuin maakuntakaavassa. Perinnemaisemarajauksissa on puutteita (Keminsaarten niityt). Kartat on joissakin kohdin myös rajattu hieman liian tiukasti, esim. VE 1.5:n osalta.
- Valtakunnallisesti merkittävään Tulppion konesavottaan liittyvät Jänesojan pumppuhuone ja veturitie on esitetty vain paikallisesti merkittäviksi kohteiksi.

Selostuksessa maisemaa ja kulttuuriympäristöä koskevassa osassa on muutamia epätarkkuuksia:

- Valtakunnallisesti merkittävien kulttuurihistoriallisten ympäristöjen luettelossa on mainittu virheellisesti Kairalan ja Tulppion kylät, kun tarkoitetaan ilmeisesti Kairalan ja Luiron kyliä.
- Asetuksen 480/1985 nojalla suojellut tai varjellut valtion omistamat kulttuurihistorialliset kohteet on esitetty rakennussuojelulailla suojeltuihin kohteina.
- Kulttuuriympäristökohteiden luettelosta puuttuu maakuntakaavassa oleva Riekonhaudan uiton pirtti Savukoskella.
- Lapin rakennusperintö -kirja on julkaistu vuonna 1984 ei 1992.
- Maisemaan kohdistuvassa selostuksessa on ainakin yksi epätarkkuus suhteessa karttaan: voimajohtolinjauksen 1.4 etäisyys tiestä on tekstissä sekoitettu ilmeisesti sen etäisyyteen ratalinjauksesta.

Maisema

Voimajohdon aiheuttama muutos maisemassa on yksi keskeisimmistä haitallisista vaikutuksista. Arviointi on suoritettu laadukkaasti ja asiantuntemuksella vaikutuksen merkittävyys huomioon ottaen. Esitetyt haitallisten vaikutusten lieventämistoimet tulee huomioida jatkosuunnittelussa.

Kairalan ja Luiron kylille on laadittu maisema-alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. Suunnitelma mahdollistaa luonnonsuojelulain mukaisen maisema-alueen perustamisen, ja Pelkosenniemen kunta on esittänyt ympäristöministeriölle ja Lapin ympäristökeskukselle maisema-alueen perustamista Kairalan ja Luiron kylille. Päätösprosessi on vielä kesken.

Ihmiseen kohdistuvat vaikutukset

Ihmiseen kohdistuvat vaikutukset on sekä sosiaalisten että terveysvaikutusten osalta esitetty selkeästi ja perusteellisesti niin vaikutustapojen kuin itse vaikutusarviointinkin osalta. Sosiaalisten vaikutusten osalta aineiston keruuta voidaan pitää erityisen ansiokkaana. Mielenkiintoiset ja niissä parhaimmaksi koetut ratkaisut tulevat selkeästi esille. Hiukan epäselväksi jää, onko yhteenveto kaikista aiheutuvista haitoista tämän hankkeen tulos vai teoriaa, koska kappale päättyy viittaukseen vuoden 2005 lähdeoteeseen, vaikka teksti on vaikutusten arvioinnin puolella. Asutuksen tarkka sijaintitieto on mahdollistanut myös laadukkaasti arvioinnin.

Porotalous

Porotaloudelle voimajohdon rakentamisesta ja sijoittumisesta aiheutuvat haittamekanismit sekä vaikutusten arvioinnin aineisto ja menetelmät on kuvattu selkeästi. Arvio arvioinnin epävarmuudesta ja luotettavuudesta on esitetty. Arviointi on riittävä ja elinkeinolle aiheutuviin haittoihin on esitetty selkeät lieventämiskeinot.

Maa- ja metsätalous

Esitetty arviointi on suppea, eikä se mahdollista esimerkiksi vaihtoehtojen vertailua. Yksityisten maanomistuksen esittäminen eri vaihtoehtoilta olisi jo mahdollistanut esimerkiksi vaihtoehtoista 1 ja 1.5 yksityisille metsänomistajille aiheutuvien metsätilojen tai palstojen pistoutumisen arvioinnin. Voimajohdon sijoittaminen kartalle, josta ilmenee tilojen rajat, olisi auttanut arvioimaan haittaa kärsivien kiinteistöjen määrän ja haittan suuruuden mittakaavan.

Voimajohdon ja rautatien yhteisvaikutukset

Voimajohdon ja rautatien yhteisvaikutukset on arvioitu. Etenkin hankkeista maisemalle aiheutuvat vaikutukset on esitetty seikkaperäisesti ja suositukset voimajohdon ja rautatien sijoittelulle suhteessa toisiinsa ovat selkeät ja asiantuntevasti laaditut. Yhteisvaikutusten arvioinnissa on esitetty myös vertailua vaikutuksen suuruudesta suhteessa toisiinsa.

Vaihtoehtojen vertailu ja toteuttamiskelpoisuus

Vaihtoehtojen vertailumenetelmää ei ole esitetty. Tekstiosuus vaikuttaisi perustuvan erittelevään vertailuun. Tekstistä käy ilmi alavaihtoehtojen erot suhteessa päävaihtoehtoon vaikutuskohteittain. Huomioon ottaen alavaihtoehtojen vähäisyys, olisi ehkä ollut selkeämpi tehdä vertailu alavaihtoehtokohtaisesti. Tarkoitushan on vertailla pää- ja alavaihtoehtojen välistä paremmuutta. Vertailun tulokset on yritetty vetää yhteen taulukkoon. Taulukko ei kuitenkaan kuvaa vertailutuloksia, vaan pikemminkin vääristää tekstissä sinänsä luotettavasti esitettyjä vertailutietoja. Yhdistelevän vertailumenetelmän taulukon käyttö ei ole perusteltua. Kyseessä ei ole tarpeen verrata alavaihtoehtoja keskenään, vaan suhteessa päävaihtoehtoon. Vaikka esitetty vertailutaulukko on osaltaan johtamassa harhaan, on vaihtoehtojen vertailua pidettävä riittävänä olemassa olevan tekstiosuuden perusteella. Nollavaihto on käsitelty eri kohdassa.

Vaihtoehtojen vertailussa luonnon monimuotoisuus ja suojelukohteet painotuksen osalta VE 1.5 arvokkaiden biotooppien esiintyminen vaihtoehtojen alueella on epävarmaa, koska perustuu osittain puutteellisiin selvityksiin. Myllyojan varressa monimuotoisuusarvo perustuu tosin ruoho- ja heinäkorpiin sekä reheviin lehtolaikkuihin ja kosteisiin runsasravinteisiin lehtoihin. Vaikutukset arvokkaisiin biotooppeihin korostuvat hieman liikaa vaihtoehtojen VE 1.5 luonnon monimuotoisuuden kannalta negatiivisissa vaikutuksissa, vaikka pidemmän johtokäytävän pinta-alalliset menetykset ovat suuremmat. Painotus on ristiriitainen myös s.

157 viimeisen kappaleen selostukseen nähden mm. linnusto- ja maise-mavaikutusten osalta.

Haitallisten vaikutusten ehkäiseminen

Haitallisten vaikutusten vähentämiseksi on esitetty konkreettisia toimenpiteitä ja keinoja. Niitä tulee käyttää jatkosuunnittelussa ja toteutuksessa. Yhteenvedosta puuttui voimajohtoalueen raivauksen ajoitus kulkukelpoisuuden varmistamiseksi.

Suhde valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin

Kyseessä ei ole kaavoitushanke. Näin ollen arvioitaessa toimenpiteen vaikutuksia suhteessa valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin eivät alueidenkäytön suunnittelua koskevien tavoitteiden huomioon ottaminen tule arvioitavaksi. Hanke ei myöskään sijoitu saamelaisalueelle. Yva-selostuksessa valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet onkin tunnistettu osin ristiriitaisesti, mikä aiheuttanee sekaannusta. Lapin ympäristökeskus yhtyy arvioinnissa esitettyyn lukuun ottamatta kaavoitukseen ja saamelaisalueeseen kohdistuvia tavoitteita. Kokonaisuudessaan ottaen huomioon hankkeen tarkoitus ja tarve voimajohdon rakentamisen on katsottava edistävän valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden saavuttamista. Vaihtoehdot 1.1 ja 1.5 näyttäisivät arvioinnin perusteella ottavan päävaihtoehtoa enemmän huomioon myös valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tavoitteita. Kuitenkin, jos huomioidaan rautatien vaihtoehdon 2 ja voimajohdon yhteisvaikutukset, arviointi päättyy selkeästi niiden rinnakkaisen toteuttamisen kannalle. Myös mielipiteet tukevat tätä toteuttamistapaa.

Osallistumisjärjestelyiden riittävyys

Arviointimenettely ja osallistumisjärjestelyt on kuvattu yva-selostuksessa hyvin. Osallistumisjärjestelyt ovat olleet monipuoliset, riittävät ja osallistuminen on vaikuttanut ympäristövaikutusten arviointiin mm. tuomalla uuden vaihtoehdon ja lisäämällä tietoa alueesta ja mahdollista näin laadukkaamman arvioinnin. Toisaalta osallistujien etuna on ollut kaikkien kolmen yva-selostuksen yhtäaikainen nähtävillä olo, toisaalta on voinut olla ajankäytöllisesti ongelma perehtyä suureen materiaalmäärään.

Yva-selostuksessa olisi voinut kuvailla osallistumisjärjestelyjä vielä yksilöidymmin suhteessa tähän hankkeeseen. Mm. ilmoittamisessa käytetyt lehdet olisi voinut nimetä. Yva-lain 8 a ja 11 §:n mukaisesti kuulutus yva-ohjelman ja yva-selostuksen nähtävilläolosta on julkaistu myös sähköisesti. Kuulutukset ja muut aineisto on siten säännönmukaisesti kaikissa hankkeissa nähtävillä myös ympäristöhallinnon internetsivuilla, jonka osoite ja hakupolku olisi hyvä ollut olla esillä myös yva-selostuksessa. Osallistumisjärjestelyistä on esitetty ansiokkaasti seuranta- ja ohjausryhmien kokoukset sisältöineen.

Paliskuntien lausuntojen perusteella niiden kanssa ei ole vielä käyty poronhoitolain 53 §:n mukaisia neuvotteluita. Voimajohdon jatkosuunnittelun yhteydessä tulee neuvotella asianomaisten paliskuntien kanssa voimajohdon sijoittamisesta siten, että hankkeen toteuttamisesta aiheutuvia haitallisia vaikutuksia voidaan vähentää niin sijoittamisella, rakentamisajan valinnalla kuin muillakin mahdollisilla keinoilla.

Raportointi

Arviointiselostus on selkeä ja teksti on sujuvaa. Kirjallisen analyysin tueksi on esitetty havainnolliset ja yksityiskohtaiset liitekartat vaihtoehtojen suhteista eri kohteisiin. Maisemavaikutusten osalta voimajohtolinjauksia on havainnollistettu ilma- ja viistokuvissa sekä valokuvasovituksina. Taulukot ja graafiset esitykset helpottavat asian omaksumista.

Yhteenveto ja arviointiselostuksen riittävyys

Soklin 220 kilovoltin voimajohdosta tehty ympäristövaikutusten arviointiselostus on riittävä. Lausunnossa todettujen puutteiden korjaamiseen ja yva-selostuksessa esitettyihin jatkosuunnittelun tarkentamistarpeisiin tulee kiinnittää huomiota jatkosuunnittelussa. Etenkin seuraavat seikat on huomioitava:

- Muinaisjäännösten inventointi on tehtävä valitulta vaihtoehdolta ennen voimajohdon lunastusluvan myöntämistä. Sijaintia suunniteltaessa on huomioitava mahdolliset kohteet ja voimajohdon sijoittamismahdollisuudet museoviranomaisen (Museovirasto/Lapin maakuntamuseo) kanssa.
- Potentiaalisesti arvokkaat luontokohteet tulee vielä tarkastaa valittavalta voimajohdon sijaintialueelta ja tarvittaessa huomioida ne johtokäytävän ja pylväiden sijoittelussa.
- Johtimen pallottaminen lintujen törmäysriskin ja lentoturvallisuuden kannalta tärkeissä paikoissa tulee suunnitella huolellisesti.
- Neuvottelut asianomaisten paliskuntien kanssa on käytävä valitulta vaihtoehdolta porotaloudelle aiheutuvien haittojen lieventämiseksi.

LAUSUNNOSTA TIEDOTTAMINEN

Yhteysviranomaisen lausunto lähetetään hankkeesta vastaavalle sekä tiedoksi lausunnonantajille ja mielipiteen esittäjille (1. allekirjoittaja). Lausunto pidetään nähtävänä 17.8.–30.9.2009 välisen ajan Savukosken ja Pelkosenniemen kunnanvirastossa ja Lapin ympäristökeskuksessa sekä toistaiseksi internetissä osoitteessa www.ymparisto.fi hakupolkuna: Alueelliset ympäristökeskukset > Lappi > Ympäristönsuojelu > Ympäristövaikutusten arviointi YVA ja SOVA > Päättäneet YVA-hankkeet > Soklin voimajohto. Lausuntoon arviointiselostuksesta voi tutustua myös Savukosken kirjastossa, Korvatunturin sivukirjastossa ja Pelkosenniemen kunnankirjastossa.

Lausunnon valmisteluun ovat osallistuneet ylitarkastaja Pekka Herva (linnusto, kasvillisuus, virkistyskäyttö), ylitarkastaja Liinu Törvi (Natura), hydrogeologi Heikki Hautala (pohjavedet), biologi Petri Liljaniemi

(pintavedet) ja tarkastaja Teija Ylimartimo (kulttuuriympäristö). Yhteenvedot kannanotoista on laatinut alueidenkäyttöinsinööri Hannu Raasakka.

Alueidenkäyttöpäällikön sijainen
Ylitarkastaja

Olavi Parpala

Ylitarkastaja

Leena Ruokanen

SUORITEMAKSU 7500 €

MAKSUN MÄÄRÄYSTÄ KOSKEVA MUUTOKSENHAKU

Alueellisten ympäristökeskusten maksullisista suoritteista annetun ympäristöministeriön asetuksen (1387/2006) mukaan YVA-laissa tarkoitusta arviointiselostuksesta annettavan yhteysviranomaisen lausunnon maksu on 6420 euroa ja lisäksi kuntakohtainen lisämaksu 1080 euroa, koska hanke ulottuu kahden kunnan alueelle.
(Hkp-tili 350102152/M20/3012/531/MT3)

LIITE Maksua koskeva oikaisuvaatimusohje (vain hankkeesta vastaavalle)

TIEDOKSI Lausunnon antaneet ja mielipiteen esittäneet
Pelkosenniemen kunta
Ympäristöministeriö
Suomen ympäristökeskus